

cu privire la căpitanul Anton de la Zimnicea, «pus la popreală» pentru că îngăduise la 19 familii de bulgari să treacă «din țara turcească spre Moldova și, oprindu-i dumnealor, ispravnicii de Buzău au înștiințat aci»¹.

Așadar, este limpede că numărul băjenarilor indicați în raport, precum și locul de trecere se referă la grupul rămas la Buzău; cit privește nepotrivirea dintre anul sosirii declarat de bulgari (1793) și data raportului amintit e numai aparentă, deoarece în raport se relatează fapte petrecute anterior.



În arhivele noastre nu s-au aflat încă știri despre așezările bulgare de la Buzău în timpul războiului ruso-turc dintre 1806 și 1812, perioadă în care se arată că emigrația bulgară a atins un moment de vîrf².

În acei ani îndelungați de război, orașul Buzău, după ce suferise cutremurul cumplit din 1802³, a primit în 1807 cea mai grea lovitură din partea armatelor de ocupație, fiind prădat și ars în întregime de turci⁴. În afară de zidurile ruinate ale bisericilor, nu mai rămăsese piatră pe piatră. Basil Iorgulescu afirmă că unele autorități eliberau atunci hîrtii oamenilor de servici «din satul Buzău»⁵. Și satele din jur fuseseră arse o dată cu orașul⁶.

Starea aceasta de izbeliște, cînd nici statul nu era în stare să-și mențină continuitatea autorității sale, se prelungește, cu mici întreruperi, pînă după răscoala din 1821⁷.

Aceste grele împrejurări singure explică numărul mic al familiilor de refugiați bulgari și sirbi (24) înregistrați la Buzău de catagrafia din 1815, utilizată de Dionisie Fotino în cunoscuta sa *Istorie a vechii Dacie*⁸. Mica diferență dintre numărul celor veniți în 1793 și numărul celor aflați în 1815 arată neîndoios că orașul, părăsit de proprii săi locuitori, nu atrăgea pe nimeni. Afirmatia lui B. Iorgulescu, după care «prima colonie de bulgari e venită la Buzău în 1806»⁹, nedocumentată, nu prezintă nici o încredere, cu toate că mulți cercetători și-au însușit-o. Însăși tradiția, încă vie la Buzău, că puținii bulgari care s-au oprit

¹ Publicată de Stoian Romanski, *Българите в Влашко и Молдова. Документи*, Sofia, 1930, p. 2. Din cuprinsul acestui document este demn de reținut și accentul pus pe vina căpitanului Anton de a fi lăsat băjenarilor liberă trecerea Dunării, precum și obligația ispravnicilor din stînga fluviului de a comunica punctelor de trecere localitățile în care se stabileau fugarii. Cu alte cuvinte, refugiații bulgari n-au trecut întotdeauna atît de ușor Dunărea.

² Const. N. Velichi, *Emigrarea bulgarilor în Țara Românească*, p. 27—48. Relațiile documentelor turcești, după care vreo 2 000 de bulgari plecați din jurul Razgradului s-ar fi oprit atunci la Buzău (Const. N. Velichi, *op. cit.*, p. 35), cred că trebuie luate în sensul că, pentru cei mai mulți, Buzăul n-a fost decît o etapă de scurtă durată, de unde au pornit spre Moldova și sudul Rusiei.

³ Însemnarea dascălului Nicolae de la Gîrlași, făcută în 1802, pe un octoih tipărit la București în 1774, p. 431 (Biblioteca bisericii Broșteni).

⁴ «... Fiind răsmeriță muscală cu turcii... au ieșit turcii Brăilei și au venit la Buzeu, unde au făcut mari stricăciuni, tăieri, robii, foc...» (Dintr-o însemnare, făcută în 1807 și reprodușă de C. Erbicăanu în *Note asupra istoriei bisericești a românilor pentru sec. al XIX-lea*, în «Biserica ortodoxă română», XXXII, p. 127). Vezi rapoartele ispravnicilor de Buzău din 1809, la V. A. Urechia, *Istoria românilor*, vol. IX (1800—1830), București, 1896, p. 185.

⁵ *Dicționarul geografic și istoric al jud. Buzău*, București, 1892, p. 121.

⁶ Vezi cronica lui Naum Râmnicănu, în *Cronicarii greci*, București, 1888, p. 27.

⁷ *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, vol. II, București, 1959, p. 7, și vol. V, București, 1962, p. 87.

⁸ *Ιστορία της παλαις Δακίας*, vol. III, Viena, 1819, p. 201.

⁹ B. Iorgulescu, *op. cit.*, p. 101, nota 2.